SOLIDARITA

www.socsol.cz cena 40 Kč solidární cena 60 Kč 19/114

KLIMATICKÉ HNUTÍ

4
KAREL NÁHLÝ:
JAK NA EUROVOLBY?

12
MINA BAGINOVÁ:
GENEZE JEDNOHO PŘEVRATU - CO SE DĚJE VE VENEZUELE?

22
DIANA YOUNG: ŽIVOT V ČASE POPULISMU

8
VALENTÝNA ŽIŠKOVÁ:
BOJOVNÍCI ZA KLIMA

16
LEA VAJSOVÁ - FEMINISTICKÉ HNUTÍ V BULHARSKU

24
MARTINA VEVERKOVÁ: 8 BŘEZEN VE ZNAMENÍ BOJE ZA SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST A PROTI VŠEM FORMÁM ÚTLAKU

SOCSOL.CZ
SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA

SOLIDARITA
WWW.SOCSOL.CZ

„Soustavně číst – a tedy nejlépe i předplácet – časopis Solidarita má hned tři podstatné významy. Předně jde o normální okysličení mozku jiným pohledem na stejný svět, jenž takřka ve všech ostatních zdrojích zůstává zcela zabalen do totality cíleně selektovaných – většinou bezvýznamných – faktů a jednostranných výkladů. Solidarita do ničeho takového neupadá, naopak, je jedním z mála kroků vpřed mezi Skyllou manipulátorů shora a Charybdou neuspořádaných tlachů v digitálním vesmíru. Za druhé, se Solidaritou vstupujeme do světa určité levicové tradice, kterou kdysi charakterizovalo heslo „Ani Washington, ani Moskva, ale mezinárodní socialismus“, tedy tradice, které jde o „socialismus zdola“, o skutečnou demokracii. A konečně: četba a předplatné Solidarity je solidaritou s ní, s jejím přetrváním na „trhu“ tištěného slova. Solidaritou s těmi, kteří usilují o reálnou a přijatelnou změnu poměrů. A ovšem solidaritou jako takovou, solidaritou vůbec, tím, co dnes společnost nejvíc potřebuje.“
Martin Hekrdla, novinář

Milé čtenářky, milí čtenáři,

porodní bolesti jsou za námi, tým Solidarity se zaběhnul, takže mezi čísly 113 a 114 bylo kratší rozmezí než mezi čísly bezprostředně předcházejícími. Stále se však snažíme periodu vydávání zkrátit. Už proto, že se toho děje opravdu hodně, a my nemáme kapacity pokrýt události, které by si pokrytí zasloužily. Tak v tomto čísle nenajdete články o revolucích v Alžírsku a Súdánu, kterým se vzhledem k jejich důležitosti budeme snažit věnovat v budoucnosti. Pokryli jsme ale to zásadní – především naší velkou naději, klimatické hnutí, které v současné době zažívá prudký rozvoj a zaslouží si tak být na titulní stránce. Potřebný je také článek o eurovolbách, ačkoliv na tu autentickou levicovou stranu teprve čekáme. Článek o Venezuele jsme otiskli, protože tato země je pravicí stále dávaná za příklad, proč „socialismus“ nemůže fungovat. Feminismu se věnujeme i v tomto čísle, a to jak rozhovorem s bulharskou feministkou Leou Vajsovou, tak reportem z akce 8. března. Konečně teorii pokrývá článek Diany Young o silných stránkách i slabinách v současnosti oblíbených teoretiků populismu Chantal Mouffe a Ernesta Laclau – snažíme se tak přispět k odpovědi na otázku, mohou-li se dnes touto teorií revolucionáři inspirovat.

Přejeme Vám inspirativní čtení,
redakce

KAREL NÁHLÝ

JAK NA EUROVOLBY?

V debatách o EU se nevyhneme současnému táhnoucímu se jednání o Brexitu. Naše pozornost by měla být upřena na to, co vlastně rozhodnutí Velké Británie odejít z EU znamená z pohledu rozložení třídních sil, nikoli na pěnu dní dnes už k smrti znuděných komentářů o tom, jak se nepodařila ta a ta dohoda.
Česká debata je pak ovládaná falešným dělením na „pro západní" a „pro ruské", popř. na „Czexitáře" a „unionisty". Koho by měl levicový volič a voličká podpořit?

Brexit byl příznakem toho, jak naprosto mimoběžně začala fungovat politika konzervativců ve vztahu k zájmům britského kapitálu. Ten byl naprosto spokojený se skutečností, že Británie zaujímala pozici spojnice mezi Washingtonem a kontinentální Evropou, čímž umožňovala finančním institucím a nadnárodním společnostem přístup na jednotný trh EU. Nicméně členství v EU bylo u konzervativců problematické téma už do doby M. Thatcherové. Bývalý konzervativní premiér David Cameron se chtěl euroskeptiků jednou pro vždy zbavit tím, že je politicky porazí v referendu o vystoupení z EU. Jenže 23. června 2016 se stal pravý opak a euroskeptičtí pravičáci slavili velké vítězství, protože se jim podařilo využít hluboké nespokojenosti lidí se současným systémem.

Cameronova nástupnice Mayová se snažila uspokojit pravici toryovců a aktivovala článek 50, který zahájil proces vystoupení z EU s programem tvrdého Brexitu. To by znamenalo konec volnému pohybu osob, konec celní unie, konec účasti na jednotném trhu Evropském soudním dvoru. Proti takovému postupu se postavil zbytek EU a donutila Británii zaplatit za takový odchod maximální možnou cenu (konec konců hospodářsky potřebuje Británie více EU než EU Británii). Snaha Mayové a Davida Davise (prvního z řady tajemníků vlády pro Brexit) rozhádat členy EU nevyšla.

Na řadu přišel další plán, který vyšel najevo loni v červenci. Ten měl nadále podřídit Británii společným regulacím výměnou za přístup ke společnému trhu se zbožím (ale už ne se službami, co je pro Británii zásadní vzhledem k jejich vývozu služeb). To vedlo jak k odchodu z několika členů kabinetu Mayové, tak k odmítnutí ze strany EU.

Nakonec je tu na stole finální rozvodová dohoda, která zavazuje Británii po dobou přechodných dvou let dodržovat regulace a rozhodnutí na něž nebude už mít jako nečlen žádný vliv. V tomto období se má dojednat finální dohoda a úprava vztahů mezi EU a Velkou Británií. Za tři roky je tento stav naprostým selháním a není divu, že konzervativci jsou na pokraji vlastního rozpadu.

Brexit se ale stal víc než jen rozhodováním o tom, jaký bude vztah Británie k EU. Jak poznamenává Alex Callinicos v posledním čísle International Socialism: „Je to jako kdyby zatáhnutí za jednu nitku rozpáralo celé oblečení. Stojíme tváří v tvář tomu, co Gramsci nazýval krizí hegemonie, nebo všeobecnou krizí státu, kdy se společenské třídy oddělí od svých tradičních politických stran."[1] Krize britského politického systému se prohloubila v červnu 2017, když se Mayová pokusila získat si parlamentní většinu tím, že vyvolá předčasné volby. Výsledky voleb ale znamenaly, že je závislá na ultrakonzervativní katolické straně DUP. Ale i kdyby se tak nestalo, tři hlavní problémy by stále zůstaly: EU odmítá dát britskému kapitalismu přístup na společný trh, britská společnost je hluboce rozdělena v otázce Evropy a ve vládnoucí straně zejí hluboké příkopy.

Slepá ulička britské politiky je způsobena pravděpodobně tím, že obě skupiny, jak brexitáři, tak remainisti cítí, že díky slabosti vlády a neexistence jasné většiny pro tu či onu variantu by mohli dosáhnout svého.

Výsledek toho je, že v době psaní tohoto článku Mayová uvažuje o nějaké formě celní unie, která by přechodně trvala do dojednání nových vztahů mezi EU a Británií okolo roku 2022. Nicméně tento krok, který má získat podporu labouristů rozhodně opět vznítí opozici u konzervativců. Už před nedávnem v otevřeném dopise 170 poslanců vyjádřilo rozhodný nesouhlas s tím, aby Británie v nějaké celní unii zůstala.

Zatímco pokračuje parlamentní přetahovaná, zůstává i levice v otázce Brexitu zásadně rozdělena. Část té britské dokonce přistoupila na podivnou variantu jednotné fronty s liberálním středem, ve kterém je ale vláčena „za vozem" politické agendy, kterou nastavují právě političtí představitelé, kteří sní o „globální Británii", tj. ekonomice služeb s pokud možno neexistujícími regulacemi, kde bude kapitál volný

1 http://isj.org.uk/shambling-towards-the-precipice/

jako pták. Část z této levice také podporuje hnutí bývalého řeckého ministra financí Janise Varufakise DiEM25. Toto hnutí je samozřejmě vysoce kritické vůči EU a jejím institucím a řada z opatření, které navrhuje dávají smysl. Problém ovšem zůstává v tom, že se nelze spoléhat na nějaké panevropské hnutí, protože základním bojištěm, kde se formuluje politika, která se poté přenáší na nadnárodní úroveň EU, jsou jednotlivé členské státy. Radikálně levicový řecký ekonom Costas Lapavitsas v této souvislosti mluví o obnově lidové suverenity a říká, že „pod ní je rozuměna moc vydávat a vynucovat zákony, formulovat a uvádět v život sociální a hospodářskou politiku, a volit a hnát k odpovědnosti ty, kteří tyto zákony a politiky spravují. Pracující a chudí chápou suverenitu v lidovém smyslu jako právo mluvit do vládní politiky a také ji odmítnout. Lidová suverenita je namířena proti fetiši ekonomie jako něčeho technokratického, a zároveň je namířena na ochranu kulturního a politického společenství před vůlí někoho jiného."[2] Lapavitsas zde hovoří jako očitý svědek intenzivního tlaku EU na vládní kabinet vedený Syrizou, který se bez velkých okolků dá nazvat diktátem, jehož výsledkem byly obrovské sociální škrty a rozprodej státního majetku. V českém kontextu ale může vyznívat volání po „suverenitě" nebezpečně podobně tomu, co dělá krajní pravice. Je to z toho důvodu, že česká levice je v kritice EU slabá a často před krajní pravicí kapituluje a přejímá její argumenty i jazyk. Nebo kapituluje před liberální pravicí a taktéž přejímá její základní východisko: není žádná alternativa k EU.

ČESKÁ LEVICE A EU

Názorně to bylo vidět při debatách o 15 letech od vstupu do Unie. Na jedné tu máme v zásadě přejímání nesmyslů o Czexitu, který za současné situace neznamená nic, než zbavení se těch mála regulací, která EU přináší na ochranu zdraví a spotřebitelů. Je jasné, že Czexitu tleskají Svobodní a Václav Klaus, kteří považují EU za novodobý Sovětský svaz, stejně jako okamurovci, kteří zamlčují dopady, které by to mělo na české pracující, popřípadě společně s některými představiteli KSČM jako je například Josef Skála halucinují o nové unii ze zemí Visegradské čtyřky.

Na druhé straně pak máme představitele sociální demokracie, jejíž předseda říká, že v letošních volbách „kandiduje celá řada stran, které nechtějí EU v současné podobě, ale z mého pohledu nenabízejí žádné smysluplné řešení. Pro mě je to boj o zachování současné podoby EU [sic!], pokračování procesu integrace či rozšiřování unie na Balkán."[3] Jenže současná EU má celou řadu strukturálních problé-

2 Lapavitsas, Costas, 2018, The Left Case Against the EU [Polity].

3 https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-evropska-unie/605158/odchod-ceska-z-eu-clenstvi-je-nezvratitelne-vzkazal-babis-hamacek-neni-alternativa.html

mů od neoliberální politiky zapuštěné ve svých smlouvách nejpozději od schválení tzv. Paktu stability a růstu, který zabraňuje zemím platícím eurem překračovat určitý schodech státního rozpočtu a vyžaduje zvýšenou fiskální kooperaci. Politika „rozpočtové odpovědnost" tak, jak jsme ji zažili v podobě škrtů je tak zakořeněna přímo v jádru hospodářského fungování Unie. Projevy této politiky jsou pak smlouvy jako byly CETA a TTIP, které měly umožnit další deregulaci, omezení možnosti regulovat na národní úrovni, a dokonce podřídit proces vydávání nových regulací nikým nevoleným výborům, jejichž posláním bylo zkoumat, zda připravovaná legislativa „není příliš velkým zatížením pro podnikání." To vše pod hrozbou mezinárodních arbitráží, se kterými se za poslední roky roztrhl pytel, takže nadnárodní korporace podaly jen za roku 2017 a 2018 146 nových žalob na státy a celkové číslo probíhajících žalob je 942.[4] Druhým příkladem, který jsem už zmínil, a který je potřeba mít stále na paměti, pokud se debatuje o EU a možném přijetí eura, je řecká zkušenost. Připomeňme si ji slovy Janise Varufakise: „30. ledna, několik dní poté, co jsem se ujal úřadu ministra financí, mě navštívil předseda „euroskupiny" Jeroen Dijsselbloem. Během prvních několika minut se mě zeptal na mé plány ve vztahu k Memorandu o porozumění [MP] podepsanému předchozí vládou. Vysvětlil jsem mu, že naše vláda byla zvolena, aby vyjednala jeho revizi; jinými slovy, že budeme usilovat o možnost přehodnotit plán rozpočtové a reformní politiky, která během uplynulých pěti let tak očividně selhala, neboť snížila národní důchod o třetinu a celou řeckou společnost postavila proti samotnému pojmu „reforma".

Odpověď pana Dijsselbloema byla okamžitá a jednoznačná: „To nepůjde. Buď Memorandum o porozumění, nebo celý program padá." Jinak řečeno, buď se smíříme s neúspěšným programem vnuceným předchozím řeckým vládám, díky jehož zpochybnění jsme vyhráli volby, nebo budou naše banky uzavřeny. Takový by totiž byl důsledek „padnutí programu" pro členský stát [eurozóny] bez přístupu na trh: Evropská centrální banka by ukončila zásobování jeho bank penězi, jejichž pobočky a bankomaty by následkem toho musely přerušit činnost."[5]

Nebyla to jen nahodilá neochota skupiny politiků. Byl to projev systémového nastavení, které nakonec vedlo vládu Syrizy ke kapitulaci. Stejně tak by dopadla i každá jiná vláda, pokud by se spoléhala jen na „vyjednávání s partnery" a na snahu na národní úrovni omezit nejhorší vliv evropských institucí. Naopak, skutečná proměna institucí a hospodářského nastavení jak v konkrétních státech, tak na evropské úrovni, musí být výsledkem masového hnutí zdola. Aktuální příkladem je hnutí žlutých vest, které z populárního politického kandidáta E. Macrona udělalo prezidenta s jehož kroky nesouhlasí na 70% dotázaných. To se ale za současné úrovně protestů nedá čekat, protože část české veřejnosti je lapena „bojem s agentem STB" Babišem. Místo kritiky propojení byznysu a politiky, tak dochází k moralistnímu nálepkování a stavění těch slušných, proti těm, co nás [po kolikáté už?] táhnou zpět na východ. Czexit by tak z největší pravděpodobností opět prohloubil příkopy, které by společnými silami hloubili na jedné straně konzervativní a xenofobní pravice a na druhé straně liberální pravice s podporou části sociální demokracie. Měli bychom tu opět stejné dělení jako u posledních dvou prezidentských voleb, jakkoli je falešné. V takovém případě by ale měli přesto socialisté vysvětlovat, proč nemohou hlasovat pro EU v její dnešní podobě a nenechat se zlákat ani jedním z přepokládaných táborů. Pozice třetí volby je obtížná, ale je jediná principiálně správná, ačkoli, stejně jako v Británii, by byla výrazně menšinová.

Nakonec je potřeba si odpovědět si na otázku voleb. Žádná z levicových stran nepřichází se zásadním programem přetvoření EU. Máme zde na výběr mezi umírněnými levicovými reformisty z ČSSD a radikálními reformisty z KSČM. Na první kandidátce najdete Olgu Sehnalovou, která se dlouhodobě věnuje ochraně spotřebitele a dvojí kvalitě potravin, nebo poslance Pavla Poce, který bojuje proti jedovatým látkám v našem jídle. KSČM vsadila na mladou kandidátku pod názvem „KSČM – česká levice společně", na které je Arťom Korjagin ze sociálního bistra Střecha, tak Andrej Bóna, člen Strany demokratického socialismu, nebo lídryně Kateřina Konečná, která stála principiálně proti smlouvám TTIP a CETA. Programově jsou si obě strany velmi blízkou důrazem na rovné mzdy v EU, bojem proti daňovým rájům, proti dvojí kvalitě potravin atd. Existuje ale jeden rozdíl, který obě strany odlišuje. Program KSČM je si vědom strukturálních problémů EU a požaduje, jak posílení demokratických mechanismů jako je Evropská občanská iniciativa, tak zavedení evropské minimální důstojné mzdy. Tyto volby zásadně nezmění fungování EU, ale mohou pomoci prosadit některé progresivní reformy. Skutečnou změnu však může přinést jen masové hnutí, které promění státní i nadnárodní instituce od základu.

4 https://investmentpolicyhubold.unctad.org/ISDS?status=1000

5 Varufakis, Janis: Porážka Evropy, in Sborník Školy alternativ Č.10, Ekumenická akademie 2016

A CO ČTEŠ TY?

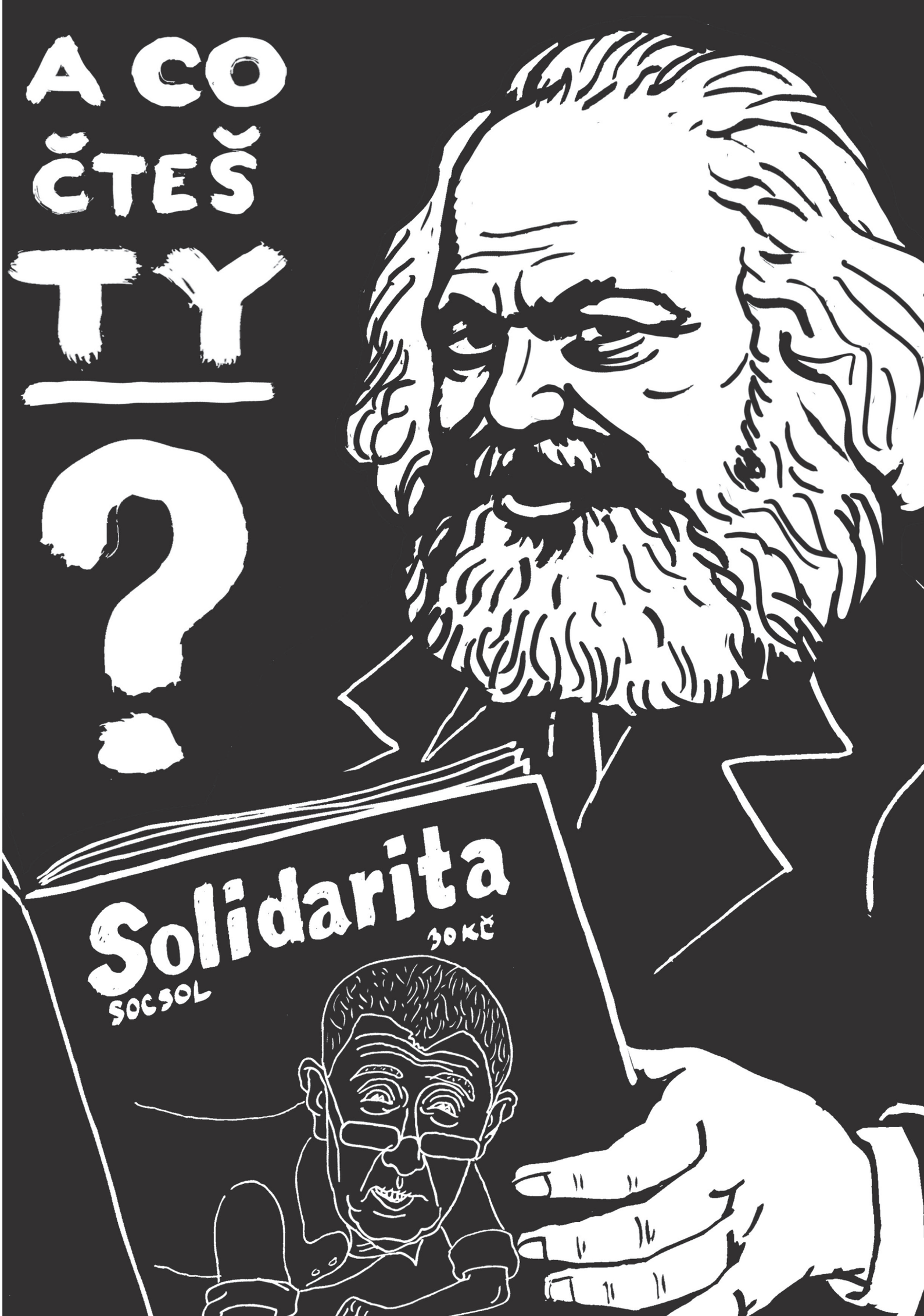

STRÁNKY PŘIPRAVILA VALENTÝNA ŽIŠKOVÁ

BOJOVNÍCI ZA KLIMA

Otázky týkající se změn klimatu i ekologická problematika byla dlouhá léta v ČR poměrně upozaďována. Svůj podíl na této skutečnosti má bezesporu tristní postoj politiků k občanským spolkům a ekologickým organizacím, Václavem Klausem počínaje a Andrejem Babišem a Milošem Zemanem konče.
V posledních měsících se zdá, že postoj české veřejnosti, zvláště pak mladých lidí, se k této problematice proměňuje. Nejvíce je v této souvislosti skloňována aktivita mezinárodního hnutí Fridays for Future – středoškoláci za klima, jehož akce z poslední doby media zajímala nejvíce.
Jaké jsou ale ostatní spolky a organizace na české klimatické a ekologické scéně? Jaké jsou jejich aktivity a cíle? Jaký mají vztah s veřejností a jak hodnotí přístup vlády k ekologickým otázkám?
Následující řádky by tedy měly představit zástupce těchto organizací a jejich názory. Již existující ekologické organizace např. Hnutí Duha, Greenpeace, Centrum pro dopravu a energetiku, Ekumenická akademie a další se podařilo sdružit v Klimatickou koalici, kterou nám přestavuje její koordinátorka, sociální geografka Michaela Pixová. S novým hnutí Vzpora proti vyhynutí nás v druhé části seznámí Arne Springorum.

Foto Petr Zewlakk Vrabec

„POTŘEBUJEME, ABY TÉMA KLIMATICKÉ ZMĚNY BYLO ÚPLNĚ VŠUDE“

Jaký je cíl Klimatické koalice, co je jejím úkolem?

Společně se koalice snaží zvyšovat povědomí o změně klimatu. Když koalice vznikala, hodně se poukazovalo na dopady změny klimatu v rozvojových zemích. Jenže jsme se mezitím dostali do fáze, že už se změna klimatu dost citelně projevuje i v Česku. Přestože to je viditelné, stále se o tom v médiích, v politice a mezi lidmi mluví mnohem méně, než by mělo, vzhledem k závažnosti problému a chmurným vyhlídkám do budoucnosti. Dále také Klimatická koalice společně prosazuje různá opatření na snížení emisí skleníkových plynů a usilujeme o to, aby česká vláda přijala skutečně ambiciózní a společensky odpovědnou politiku na ochranu klimatu, a začala jí co nejrychleji uplatňovat. Teď naposledy se např. snažíme ovlivnit záměr české vlády vytvořit uhelnou komisi, která by měla určitě způsob, jakým Česko ukončí svou závislost na uhlí. Máme totiž obavu, že se vláda snaží komisi vytvořit jen na oko, aby to vypadalo, že nějak klimatickou krizi řeší. Ještě co se týče těch rozporů – my v koalici vidíme jako hlavní příčinu změny klimatu především produkci emisí skleníkových plynů. To je ten největší a nejdůležitější faktor způsobující oteplování Země. Nyní se někteří přírodovědci nebo neziskovky snaží poukazovat na důsledky změny klimatu jako na lokální problémy, způsobené např. špatným způsobem zemědělství a správou českých lesů. Jakkoliv je špatné hospodaření s půdou, vodou a lesem zásadním problémem, který přispívá k odvodnění české krajiny, my v koalici tvrdíme, že nelze zapomínat především na globální příčiny sucha – a těmi je právě vzrůstající koncentrace CO_2 v atmosféře, kvůli kterým se zcela mění atmosférické proudění, globální redistribuce srážek i jejich síla a intenzita atd. Jinými slovy - i kdybychom v Česku vysadili miliardu stromů a obnovily mokřady, remízky a další přírodní retenční prvky, dokud budeme do vzduchu dál pouštět to neskutečné množství skleníkových plynů jako nyní, situaci nikdy nevyřešíme. Dalším rozporem ještě možná může být formální organizace. Třeba studentské hnutí Fridays For Future, nebo Limity jsme my či české Extinction Rebellion jsou také ekologické organizace zabývající se klimatem, ale jsou především hnutími zespoda, která jsou postavená na horizontálním nehierarchickém rozhodování, síťování co nejširších skupin, a vytváření mobilizačního potenciálu pro společnou akci, kdežto v Klimatické koalici jsou především profesionální neziskovky, ve kterých pracují různí experti na daná témata, a systém se snaží změnit především z pozice odborné expertízy.

Jak hodnotíte přístup kabinetu Andreje Babiše k ekologické problematice?

Je to naprosto tragické. Andrej Babiš je pro českou ekologii naprostou pohromou. Andrej Babiš se stal politikem jen proto, aby v rámci exekutivy českou politiku a legislativu formoval tak, jak se hodí jeho byznysu. Pochopitelně, že lže, když tvrdí, že Agrofert už není jeho firma. Ze svěřeneckého fondu si může Agrofert kdykoliv vzít zase zpátky. Agrofert vydělává pohádkové sumy na řepce, na evropských dotacích, a také na chemii, kterou tu řepku stříká. Doslova a do písmene nám decimuje životní prostředí, naši půdu a naše vodní zdroje chemií, přispívá k velké degradaci a devastaci půdy a biodiverzity, a neskončí s tím, dokud nebude vyhnán z politiky. Je nyní v pozici, kdy může nastavovat českou legislativu podle svých přání a taky vyjednávat v EU o dotacích a evropské politice. Naposledy např. v EU vystoupil proti záměru přetransformovat evropskou ekonomiku a energetiku do roku 2050 tak, aby měla nulové netto emise. Prý by to poškodilo český průmysl. Tak nevím, pan premiér si asi neuvědomuje, že při katastrofální změně klimatu mu ten byznys moc nepokvete ani kdyby se v pálení uhlí nemusel nijak omezovat. Nedávno také vyjednával s českými uhlobarony o tom, že by jim nezvyšovali těžební poplatky. Zároveň si také všimněme, že celé ANO se v Poslanecké sněmovně vyhýbá jakékoliv diskusi o změně klimatu. Až pak za pár let začnou lidé umírat v řádech tisíců, sta-

tisíců, nebo milionů v důsledku změny klimatu, budeme moct Andreje Babiše označit jako jednoho ze zločinců, kteří mohli této genocidě zabránit, ale kvůli vlastním ziskům tak neučinili.

Vyzdvihla byste v současné politické situaci někoho, kdo se podle Vás tímto tématem reálně zabývá a koresponduje nějak s Vašimi názory?

Mezi poslanci to upřímně řeší asi jenom Dana Balcarová (Piráti), ta mi ale připadá v rámci vlastní strany pořád dost osamocená a v prosazování svých názorů nedostatečně razantní. Piráti se sice k ochraně klimatu hlásí, ale pořád mám dojem, že moc nechápou, co to vlastně přesně znamená. Nelze například chránit klima, a přitom dál navyšovat počet leteckých spojení mezi Prahou a zbytkem světa. Pár lidí, co řeší klimatickou změnu lze také najít v ČSSD, či v KSČM, ale není to žádná sláva, někteří z nich dnes už chápou, že je změna klimatu problém, a přitom bychom u nich našli různé ekologické prohřešky z minulosti, které jim lze jen těžko odpustit. Úplně nejlepší lidé jsou ale samozřejmě ve Straně zelených, kteří jsou ale nyní v Česku ve velmi tristní situaci. V situaci, v jaké se nacházíme, by to mělo být přesně naopak. Já si velmi vážím toho, co Zelení nadále pro klima dělají i přesto, že nejsou vládní stranou. Někteří z nich mají reálnou moc něco ovlivňovat alespoň na úrovni Prahy. Velmi činorodý je především Vítek Masare, který nyní neúnavně lobuje za změnu klimatické politiky na úrovni Prahy, nebo třeba Petra Jelínková a Michaela Trtíková Vojtková, také členky Strany zelených, které podporují veškeré grassrootové kampaně a některé i samy organizují. Část nadějí vkládám do pražského hnutí Praha sobě. Jan Čižinský nedávno na pražském magistrátu přiznal během zastupitelstva, že se nacházíme ve stavu klimatické nouze. Ale nakolik bude Praha sobě schopná cokoliv prosadit v rámci pražské koalice, to je otázka. Piráti až na pár světlých výjimek klimatu nerozumí a Spojené síly pro Prahu představují neoliberální protržní sílu, které se ochrana klimatu nehodí do krámu. Tím spíš bych čekala, že se nějaké reální změny budou dít na Praze 1 a na Praze 7, kde má Praha sobě vládní většinu a disponuje velmi kvalitními zastupiteli se silně ekologickým smýšlením. Některé z nich znám osobně a vkládám v ně velké naděje, že alespoň na své úrovni něco dokáží reálně změnit

Foto Petr Zewlakk Vrabec

Co je podle Vašeho názoru nejdůležitější ve vztahu klimatického hnutí a české veřejnosti? Jaký je vztah Klimatické koalice a české veřejnosti? Jak chcete přibližovat ekologické problémy širší veřejnosti? Jaké konkrétní kroky jste pro to podnikli/podnikáte?

Pro mě osobně je klíčová především spolupráce s médii. Já sice sama spravuji stránky a sociální sítě Klimatické koalice, ty ale čte jen omezený počet zájemců. My potřebujeme, aby to téma bylo úplně všude. Běžného českého občana těžko přinutím, aby na internetu sledoval aktivity ekologických organizací. Toho tématu si ale všimne, pokud mu bude denně předkládáno v médiích. I proto také Klimatická koalice nejen vydává různé tiskové zprávy, které se pak tu a tam objeví v mainstreamových médiích, ale také podporuje či spoluorganizuje nejrůznější veřejné akce, ať už jsou to diskuse, happeningy, protestní pochody, výzvy atd., kterými se mimo jiné snaží přilákat pozornost médií a dávat jim tak obsah, který tu problematiku zviditelní. I proto třeba Klimatická koalice nabízí pomocnou ruku kupř. studentskému hnutí Fridays For Future. Zde bych ale ráda zdůraznila, že studenti se zorganizovali zcela sami a my jim pouze pomůžeme, pokud sami něco potřebují.

Do budoucna se také chystám zorganizovat workshop zaměřený na otázku, proč média o změně klimatu tak málo, nebo špatně informují, a také na to, proč u nás do médií promlouvá jen poměrně omezený počet českých vědců, zatímco naprostá většina z nich spíše mlčí a dál se snaží vědu provozovat jako neutrální objektivní vědu bez jakýchkoliv závazků vůči společnosti. I to bych ráda, aby se změnilo, ale zatím nevím úplně přesně, jak toho docílit. V zahraničí je pro vědce zcela běžné, že fungují v roli tzv. veřejných intelektuálů.

Podle mě je zásadní, aby lidé konečně přestali ekologii vnímat jako zábavu pro pár broučkařů, ale aby si konečně uvědomili, že když zničíme veškeré podpůrné systémy života na Zemi, zničíme tím i sami sebe. Na to, aby lidé k tomuto uvědomění přišli však samotná Klimatická koalice nestačí, změnu vnímání musí podpořit co nejvíce lidí ve všech sférách společnosti.

Z dalších aktivních organizací stojí za připomenutí Rebelie proti vyhynutí, tedy česká odnož mezinárodního hnutí Extinction Rebellion. I její zástupce jsme požádali o odpovědi na některé zásadní otázky.

"MUSÍME ZMĚNIT LIDSKÉ MYŠLENÍ, ZMĚNIT SVĚT, NENÍ JINÁ ALTERNATIVA

Můžete popsat ExR a jak se dostalo do ČR?

Zhruba v polovině listopadu r. 2018 vznikla v ČR FB stránka XR. Stalo se tak tedy nedlouho poté, co toto hnutí vzniklo v Anglii. Z českých organizací asi nejblíže máme k Limity jsme my, tzn. že se vnímáme jako radikální nenásilné ekologické hnutí. Jdeme jinou cestou než např. Fridays for Future, protože podle našeho názoru demonstrace a petice nejsou efektivní. Chceme se zaměřit na nenásilné přímé akce a mobilizaci občanů.

Jaké přesně by se podle Vás měly v ČR podniknout kroky ke zlepšení ekologické situace?

Systémově jsme na tom podobně jako ostatní evropské země, avšak s tím rozdílem, že samotná ekologická situace je u nás horší. Máme tu, vedle Polska a Německa, nejvyšší mírů emisí na hlavu, což je zapříčiněno obrovskou koncentrací CO2 v ovzduší v důsledku spalovaní hnědého uhlí. Tato energie je tak levná, že si veřejnost neuvědomuje konkrétní dopady na ovzduší a vlastně celou budoucnost. Obdobně je to se vztahem Čechů k hospodářské půdě. Platí tu heslo vycucat z půdy co se dá a na budoucnost nehledět.

Liší se podle Vás zásadně ekologická situace v ČR od zbytku Evropy? A co přístup veřejnosti k této problematice?

Veřejnost tuší, že ne vše je v pořádku, ale je zatím spíše v roli pasivního pozorovatele.

Bývalý prezident Václav Klaus bohužel napáchal v obecném povědomí obrovské zlo svou knihou o globálním oteplování [Modrá nikoli zelená planeta, pozn. VŽ]. Tak se stalo, že česká veřejnost přistupovala ke klimatické problematice velmi liknavě. V poslední době se však situace naštěstí mění, začíná celospolečenská diskuze i media více informují o této problematice.

Jaké chystáte nejbližší akce?

Upřímně – děláme, co se dá, mobilizujeme, kde to jen jde. Přednášky a workshopy probíhají každý týden v Praze i Brně. Chystáme další buňky v Ostravě, Olomouci, Liberci a v Ústeckém kraji. Největší akcí, která nás čeká je Rebellion week, který začne 27.9.2019.

Musíme změnit lidské myšlení, změnit svět, není jiná alternativa. S láskou, pokorou a respektem k lidem i přírodě. Jinak to nejde.

Foto XR Czech

V rámci českého klimatického hnutí je třeba zmínit také hnutí Limity jsme my, v České republice jedno z nejvýraznějších. Brojí především proti prolomení těžebních limitů uhlí v severních Čechách, ve kterých vidí jednu z hlavních příčin změn klimatu a podařilo se mu do české diskuse napevno vnést pojem klimatická spravedlnost.

Celé klimatické hnutí je značně různorodé. Některé organizace fungují už dlouho, jiné jsou mladé, jedny jsou profesionální nevládní organizace, jiné jsou založené na aktivismu, je ale jasné, že se v tom nejdůležitějším shodují – mají odhodlání a vůli změnit současnou neuspokojivou situaci. A to nejdůležitější. Popřejme jim tedy hodně zdaru a co je hlavní, zapojme se i my při každé možné příležitosti do boje za klimatickou spravedlnost. Je to přirozená součást boje za svět, který bude sociálně spravedlivý. Chtějme proto změnu systému, a ne změnu klimatu. Budoucí socialistická společnost se bez udržitelného rozvoje neobejde.

MINA BAGINOVÁ

GENEZE JEDNOHO PŘEVRATU: CO SE DĚJE VE VENEZUELE?

23. ledna, během každoročních oslav konce vojenské diktatury Marcose Jiméneze, Juan Guaidó prohlásil sám sebe dočasným prezidentem Venezuely. O několik hodin později Guiadóvi pogratuloval Donald Trump a oficiálně podpořil novou vládu, čímž zpochybnil legitimitu presidenta Madura. Následovalo uznání Guiada od Kanady, zemí Evropské unie a pravicových vlád v latinské Americe zahrnujících Brazílii, Kolumbii, Chile, Argentinu a Honduras. Tyto země zároveň daly Madurovi ultimátum pro svolání nových voleb. Západní média mezitím velebila Guaida jako hrdinu, který ukončí strádání venezuelského obyvatelstva. The Economist ho například na své facebookové titulní straně zobrazil jako prezidenta a noviny New York Times otiskly Guaidův dopis, kde krátce žádá o mezinárodní podporu. Trumpův tlak na okamžitou změnu režimu podporovali rovněž američtí a evropští liberální politici, kteří dříve vykreslovali Trumpa jako nebezpečného rasistu a xenofoba. Lidskoprávní akademici a experti na latinskou Ameriku, jejichž hlas byl v mainstreamových médiích téměř zcela přehlížen, však vidí kroky americké vlády jako extrémně nebezpečné a nezákonné. Aktuální vývoj pak charakterizují jako převrat snažící se využít venezuelské krize ke svržení vlády Nicolase Madura, což by mohlo vést ke spuštění občanské války.

POZADÍ PŘEVRATU

Den prohlášení Guaida prezidentem jistě nebyl vybrán náhodou. 23. ledna si Venezuelané připomínají konec krvavé diktatury, která padla roku 1958. Svržení diktatury se tehdy dosáhlo společnou aktivitou mnoha rozličných společenských skupin od rolníků, městských nižších vrstev, feministek, původních obyvatel, přes černošská hnutí až po široké studentské organizace. Opozice se tak vybráním tohoto data, které oslavují všechny vrstvy venezuelské společnosti, snažila ukázat sama sebe jako lidové hnutí, a to přesto, že Guaida do té doby znala pouze poměrně úzká společnost vyšší střední třídy obyvatel Caracasu. Prohlášení Guaida prezidentem bylo připravováno dlouho dopředu. Z hlediska zákonného procesu opozice využila článek 233 venezuelské ústavy, který stanovuje možnost vyměnit prezidenta v případě absolutního mocenského vakua, které nastává ve vypsaných konkrétních situacích. 5. ledna odhlasovalo opozicí ovládané Národní shromáždění zákon, který prodloužil maximální dobu pro svolání nových voleb z 30 dní na 12 měsíců, což prakticky otevřelo Guaidovi možnost zůstat u moci celý jeden rok bez jakéhokoli demokratického procesu. 20. ledna pak Národní shromáždění prohlásilo Madurovo zvolení v roce 2018 za neplatné. Vzhledem k tomu, že Maduro stále žije, vykonává své povinnosti prezidenta a nebyl nejvyšším soudem prohlášen nezpůsobilým, stojí však Guaidův výstup na falešných základech. Ve Venezuele dnes sledujeme téměř učebnicový příklad ústavního převratu. Podobný jsme dříve viděli například v Brazílii, kde krajní pravice skrze ústavní žalobu odvolala prezidentku Dilmu Rousseff.

Venezuelská opozice doposavad nepředstavila žádné kroky, které by mohly vyvést zemi z politické krize. Mezi Guaidem navrhovaná opatření patří tzv. zákon tranzice, který umožňuje privatizovat podniky, které byly dříve znárodněny za vlády Huga Cháveze. Zároveň Guiadó prohlásil, že

by ve Venezuele zformoval pro-americkou vládu, o jejíž vznik se Spojené státy snaží již od roku 1999 a vypuknutí tzv. bolívarovské revoluce vedené Hugem Chávezem. Guaidó rovněž vyjádřil záměr obnovit diplomatické vztahy s Izraelem, který ho taktéž uznal dočasným prezidentem. Od roku 2006 přitom Venezuela platila za otevřeného kritika Izraele a roku 2009 navázala diplomatické vztahy s Palestinou. Tuto pozici však nyní ohrožuje právě Guiadova snaha domoci se mezinárodní podpory. V rámci latinské Ameriky podporují Guida především pravicové a krajně pravicové vlády – Jair Bolsonaro v Brazílii, Ivan Duque v Kolumbii, Sebastian Pinera v Chile, Mauricio Macri v Argentině, nebo Juan Orlando Hernández v Hondurasu, který za svou pozici vděčí dalšímu Spojenými státy podporovanému převratu, provedenému v roce 2009, kdy zahraniční politiku USA vedla Hillary Clinton. Převládající narativ, který vykresluje Madurem vyhrané venezuelské volby roku 2018 jako podvodné a zdůrazňuje znemožnění kandidatury některých opozičních lídrů Nejvyšším soudem, navíc přehlíží fakt, že opozice ve výsledku volby sama bojkotovala. Jde o oportunismus, ze kterého pochopitelně těží Guaidó.

AMERICKÉ SANKCE

Venezuelský převrat by nemohl pomýšlet na úspěch bez obstruktivní politické intervence USA, bez Donalda Trumpa a bez elitních miamských politiků jako Marco Rubio, americký více-prezident Mike Pence, nebo nechvalně známý zahraničně politický poradce Elliot Abrams. Důležitým nástrojem vlivu je rovněž Lima Group, sdružení 12 z 33 amerických států založené v roce 2017 speciálně se záměrem „vyřešit mírovou cestou venezuelskou krizi". Členy organizace jsou například právě Kanada, Brazílie, Argentina, či Honduras. Spojené státy chybí, avšak společně s Evropskou unií tuto skupinu, která se ekonomicky vyznačuje neoliberální politikou, podporují. Podle oficiálních zdrojů zástupci této skupiny komunikovali s Guiadem dávno před tím, než se prohlásil prezidentem. Média však o této komunikaci informovala jako o tiché diplomacii, nikoli jako o znepokojujícím vlivu Kanady a USA na Guaida.

Jakkoli zahraniční podporovatelé Guaida vysvětlují své angažmá snahou vyřešit venezuelskou humanitární krizi, USA uvalily na zemi rozsáhlé sankce a odmítly výzvy k mezinárodnímu dialogu. Zároveň pak americký poradce pro národní bezpečnost a neokonzervativní politik John Bolton veřejně přiznal, že převrat je „výhodný pro byznys", a prohlásil, že „pro Spojené státy by ekonomicky hodně znamenalo, kdyby americké ropné společnosti mohly využívat venezuelských ropných možností". Venezuela má největší zásoby ropy na světě, dokonce větší než americký spojenec Saudská Arábie, a podpora aktuálního převratu ze strany Spojených států jednoznačně vychází z jejich ekonomických zájmů v regionu. Pouhý týden po převratu, 28. ledna, například USA oznámily, že uvalí na venezuelskou státní ropnou společnost PDVSA další sankce. Příjmy venezuelské ekonomiky jsou přitom na vývozu ropy závislé z více než 95%. Podle odhadů tak sankce způsobí jenom v roce 2019 ztrátu přes 11 miliard amerických dolarů a okamžité zmrazení zhruba 7 miliard aktiv. Jde o zjevný pokus zadusit venezuelskou ekonomiku a donutit tak Madura rezignovat. Tato opatření zároveň přímo ovlivňují venezuelské civilní obyvatelstvo a zhoršují humanitární krizi. Guaidova opozice však nepřekvapivě, i přes jejich ničivý dopad na obyvatele, sankce uvítala.

Americká humanitární pomoc Venezuele a americké angažmá v latinské Americe

Speciální vyslanec do Venezuely, Elliot Abrams, jednou řekl, že „záměrem naší pomoci je umožnit lidem bojujícím na naší straně používat více násilí." 23. ledna přistála na venezuelsko-kolumbijské hranici americká delegace s údajným cílem dodat pomoc venezuelskému lidu. Organizace spojených národů, Červený kříž a další organizace však odmítly s americkou stranou v dodávce pomoci spolupracovat, jelikož považují jejich pomoc za politicky motivovanou. Nicolas Maduro taktéž odmítl americký plán pomoci s tím, že jde o součást snahy svrhnout

jeho vládu. Obě strany (promadurovská i proopoziční) svolaly k hranicím své podporovatele a experti varovali, že jakýkoli drobný konflikt by mohl USA posloužit jako záminka k intervenci. Některé kamióny převážející pomoc přes hranice byly zapáleny, přičemž vina se zprvu připisovala Venezuele a až později se ukázalo, že vozidla podpálili příznivci opozice na kolumbijské straně hranic. Spojené státy samy přiznaly, že ona pomoc je politickým nástrojem pro snahu destabilizovat venezuelskou vládu. Místo vyjednávání s Madurovou administrativou, která se snažily iniciovat Mexiko, Uruguay a CARCOM (společenství karibských států), poslaly Spojené státy značně malé množství zásob a prohlásily se za zachránce Venezuely. OSN tuto očividnou politizaci humanitární pomoci odsoudila zejména v kontextu Trumpova vyhrožování vojenským zásahem a Guaidova prohlášení, že americkou intervenci nevylučuje.

RUCE PRYČ OD VENEZUELY

Amerikou vedené změny režimu nikdy do regionu nepřinesly demokracii, ani v latinské Americe, ani jinde ve světě. Trumpovo jmenování Elliota Abramse speciálním vyslancem pro Venezuelu bohužel napovídá, že obava z dalšího krveprolití není nelogická. Abrams, diplomat, právník a neokonzervativec sloužící pod prezidenty Reaganem a Bushem, nechvalně proslul právě několika zahraničními misemi. Asi nejkrutějšími byly jeho aktivity ve střední Americe, především podpora masakru El Mozote v Salvadoru v roce 1981, tiché genocidy mayského původního obyvatelstva v Guatemale probíhající v letech 1960 až 1996 a rovněž tzv. Contras povstalců vedoucích válku v Nikaragui v 80. letech. V roce 2002 byl též spojen s pučem proti bývalému venezuelskému prezidentovi Hugu Chávezovi.

Shrnuto a podtrženo, Venezuela aktuálně čelí riziku občanské války, kterou by spustila případná americká intervence. Nehledě na to, jaký máme názor na Madura, občané Venezuely mají právo si sami zvolit svou budoucnost. Současná situace je ohromně složitá a napjatá a snadno může mít katastrofální následky jak pro Venezuelu, tak pro celý region. Dopady podobného vměšování jsme viděli například v únoru na Haiti, které svého času dostávalo pomoc od vlády Huga Cháveze. Propukly tam protesty proti několikáté pravicové vládě, která vzešla z dlouhodobé sabotáže levicových a progresivních stran ze strany USA již od clintonovských 90. let, a proti protestům bylo nasazeno velké množství policistů. Aktuální prezident Haiti zvolený v roce 2016 při absurdně nízké volební účasti zhruba 22% (volební účast rapidně klesla právě v poslední dekádě amerického vlivu) profitoval ze spolupráce s volební agenturou napojenou na bývalého amerického senátora Johna McCaina.

Venezuelskou opozici dnes podporuje také kolumbijská vláda a ultra-pravicové para-militární jednotky. Pokud by ve Venezuele vypukla válka, Kolumbii hrozí prohloubení konfliktu, který již dekády v zemi sužuje především nejzranitelnější části obyvatelstva. Donald Trump v jedné své nedávné řeči uvedl, že chce novou éru nejen pro Venezuelu, ale pro celou latinskou Ameriku. Když je v sázce takové množství zemí, měl by převážit rozum a levice by se měla jednoznačně postavit proti americké intervenci ve Venezuele.

LEA VAJSOVA: FEMINISTICKÉ HNUTÍ V BULHARSKU

Lea Vajsova, Phd je asistentkou profesora na katedře sociologie Sofijské univerzity. Oblastí jejích výzkumů jsou kritická teorie a sociální hnutí.

Leo, váš facebookový status popisující obtěžování vyprovokoval velmi zajímavou veřejnou reakci. Povzbudilo vás to k rozpoutání hnutí #NotALone v Bulharsku, velmi podobné #metoo. Můžete nám říci, jak to celé začalo?

Můj vlastní příběh sexuálního obtěžování, který jsem sdílela na Facebooku, získal v Bulharsku mnoho publicity. Post začínal takto: Šla jsem navštívit kamaráda, před tím jsem si koupila víno. Přecházela jsem ulici v centru města, kolem půl osmé večer, měla jsem na v uších sluchátka a poslouchala hudbu. Přitom jsem minula muže, asi v mém věku, který vypadal normálně, ale šířil kolem sebe zápach alkoholu. Všimla jsem si, že mě začal sledovat. Když mne dohnal, začal na mne mluvit, ale já jsem ho nemohla slyšet. Rychle jsem vyhodnotila situaci. Během pár kroků jsem se měla přiblížit k tmavé aleji, ale v ten moment jsem stála před restaurací. Zastavila jsem se teda tam a zeptala se chlápka: „Co je?" „Neviděl jsem ženu jako ty už dlouho – která by si vykračovala tak pyšně a sebevědomě." „ A co má být?" „Rád bych dopil tu láhev vína s tebou" „Ale já nechci. Mám schůzku." „S ženou?" optal se. Cítila jsem, že to vyptávání je motivováno perverzí. „Ne, s mužem." Týpek udělal rychlé gesto, jako že se omlouvá a hned pokračoval „Pak ale chci, abys šla přede mnou a mohl jsem se ti koukat na zadek" „Mám na sobě ale dlouhou sukni." „Uvidím přes ni" „Jaká to představivost" odpověděla jsem „Bojíš se mne?" zeptal se. Poslední větu jsem řekla v momentě, kdy jsem stála zády ke dveřím restaurace a myslela na to, že je mohu snadno otevřít, kdyby se pokusil na mne zaútočit. Nakonec mne nechal být. Přesto jsem telefonovala svým přátelům, dokud jsem nedošla k jejich bytu, protože jsem si nebyla jistá, jestli mne ten člověk nebude sledovat.

Chtěla bych se soustředit na dva momenty tohoto příběhu. Jsem přesvědčená, že to byl můj způsob chůze, co přimělo toho týpka zastavit mne a ne jinou ženu. Když mne dohonil, řekl mi, že jsem byla velice sebevědomá. Někteří mi to říkají jako kompliment, ale věřím, že jeho to ve skutečnosti štvalo. Z tohoto důvodu jsem měla pocit, že účel jeho obtěžování bylo mne ponížit, ukázat mi, že žena sebevědomí mít nemá, protože to není „ženské".

Druhá věc, které se stal můj FB post tak populárním, byla, že mi řekl „Ty se mě bojíš." Někteří to četli jako pouhé tvrzení, ale pravda je, že ten člověk chtěl, abych se cítila vystrašená, protože když to říkal, vyděšená jsem nebyla. Necítila jsem se přímo ohrožená, přemýšlela jsem, jestli mi dá pokoj, jestli vůbec odejde, byla jsem jen lehce rozladěná a očividně mi situace nebyla příjemná.

Rozvažovala jsem, co budu dělat, pokud neodejde, jestli mám vejít do restaurace a křičet. Všechny tyto myšlenky mi běžely hlavou v několika vteřinách, tak jak se situace vyvíjela. A v tu chvíli použil ta slova, která jsem si vyložila jako známku toho, že si užívá představu, že se bojím, že si užívá vidět mne jako oběť. Jsem si jistá, že tohle je typické pro násilníky.

Jak jsem pochopila, den po zveřejnění popisované situace vám mnoho lidí psalo. To vás vyprovokovalo naléhat na ženy, aby více mluvily o genderově podmíněném násilí, které zažily?

Měli bychom vzít v úvahu skutečnost, že byla jistá vlna zájmu o toto téma těsně před zveřejněním mého postu. Skandál, který začal kolem profesora Miglena Nikolchina. Byl způsoben Alexandrem Urmovem, který vedl odbor public pelations ministerstva obrany. V akademickém panelu „Politika identity a odlišností" měl homofobní a sexistické komentáře. To vyvolalo reakce ze Sofijské univerzity. Univerzita vydala oficiální stanovisko proti Urmovovým útokům. Tento případ

je samozřejmě hrozný, ale ráda bych zmínila, že pro mě daleko závažnějším útokem proti svobodě akademického bádaní byl zákaz projektu Bulharské akademie věd, který se zaměřoval na genderovou rovnost ve školním prostředí. To jednoznačně ukazuje, že tu máme jistý posun politického klimatu směrem, přinejmenším nyní, k formě měkkého fašismu, jehož nepřáteli jsou vědy založené na sociálním konstruktivismu. Sociální konstruktivismus je také základ feministických snah. Naneštěstí je tato situace stejná i na mezinárodní úrovni: Bulharsko se k tomuto trendu jen přidalo.

Protest a smuteční průvod na vzpomínku zavražděné novinářky Viktorie Marinové. Další událost, která způsobila vlnu nevole, která se později soustředila na můj případ, bylo znásilnění a vražda novinářky V.M. v Ruse. Zúčastnila jsem se následných protestů s mými přáteli, kteří nosili pikety s nápisy „Systém je sexistický" „Jsem zde, protože se bojím chodit sama parkem" „19. zabitá žena v řadě" „Jak dlouho ještě, než skončí násilí vůči ženám" atd. Nejrůznější typy lidí nás neustále konfrontovali s projevy bezprecedentní agrese vůči genderově podmíněnému násilí. Navzdory statistikám jednoznačně potvrzujícím, že většina obětí násilí jsou ženy, našla se žena, která na nás křičela, že my jsme sexističtí v popírání, že existuje násilí také na mužích. Nebo muž, který nám vysvětloval, jak tím, že nemluvíme také o korupci a mafii ovládající stát legitimizujeme vládnoucí stranu GERB. Na to jsme reagovaly tak, že není žádný důkaz, že by vražda byla spojená s Viktoriinou prací jako novinářky, oproti dobře známému faktu, že byla znásilněna před tím, než byla zabita. Nicméně oni i přes to nadále agresivně popírali význam onoho znásilnění.

Takže z vašeho pohledu, tyto události velmi rezonovaly bulharskou společností a katalyzovaly veřejný zájem o situaci žen?

Přesně tak. Zde se odkazuji pouze na události, které se odehrály v říjnu, těsně před tím, než jsem sdílela svůj příběh, ale věřím, že v nedávné bulharské historii nebyl žádný jiný případ, kdy by se o téma role žen ve společnosti veřejnost tolik zajímala, jako tomu bylo za poslední rok. To se stalo kvůli debatě o Istanbulské úmluvě, která v Bulharsku nebyla ratifikována. Ačkoliv konzervativní hlasy naneštěstí převažují, na druhou stranu právě díky nim existují v Bulharsku ony skuliny, kterými do něj dle mého názoru čím dál víc proniká feministické hnutí – násilí na ženách v jeho nejbrutálnějších podobách, fyzické násilí vůči ženám, sociální role ženy jako matky v kontextu akutní demografické krize, náboženství.

Potřebujeme k těmto tématům zaujmout progresivní přístup, aby neskončila v rukou krajní pravice, která je bohužel silnější. Z toho plyne otázka, jak můžeme strategicky využít jejich diskurz ke svému prospěchu. Zdá se mi, že je to pro nás jediná možná cesta vpřed. Nicméně bych ráda zdůraznila skutečnost, že se nejedná o tendenci specifickou pouze pro Bulharsko. Z tohoto důvodu společně s Borvanou Rossou, slavnou bulharskou moderní umělkyní, pracujeme na díle, které ukáže Bulharsko coby součást většího obrazu.

Jak si myslíte, že se dají progresivně uchopit témata společenských rolí ženy jako matky a v rámci náboženství?

Bulharsko je země, kde sociální stát trestá rodiny s dětmi. Syndikalistka Vanya Grigorova to ukazuje ve své zprávě "The Poor against the Poor" (Chudí proti chudým). Přídavky na děti jsou trapně nízké a kritéria pro jejich přidělení jsou velmi přísná. Tato opatření mají za cíl úsporu peněz tím, že bude nejchudším členům společnosti odepřena pomoc. Jsou také trestem za chudobu, protože všechna tato opatření mají kořen v rasistických, typicky anti-romských předsudcích. Tímto způsobem jsou ponižovány především rodiny s větším počtem dětí. Škrty ovlivnily také rodičovské příspěvky, ačkoli vládnoucí strana se chlubí směšným navýšením příspěvku v mateřství na stávajících 380 BGN/měsíc (160 EUR; 220 USD), což je částka hluboko pod úrovní minimální mzdy (v současné době je minimální mzda v Bulharsku 530 BGN). Zároveň se objevil nápad, že výše příspěvku v prvním roce rodičovské dovolené, která v současnosti nastavená na 90% průměrného denního příjmu, by měla být snížena, protože měsíce, po které musí její příjemce platit sociální pojištění, se zvyšují. Zvýšení počtu měsíců potřebných pro platbu sociálního pojištění je zavedeno tak, že ženy, které zjistí své těhotenství, by nebyly schopny platit maximální možné odvody sociálního pojištění poslední měsíce svého těhotenství, a proto dostávají maximální mateřskou.

Jako největší nehoráznost ale vnímám skutečnost, že Asociace průmyslového kapitálu v Bulharsku vyjádřila své přání zkrátit rodičovskou dovolenou kvůli nedostatku pracovní síly, a to v situaci kdy se zároveň potýkáme s nedostatkem státem dotovaných jeslí, školek a zvyšujícím se věkovou hranicí odchodu do důchodu. Jinými slovy,

neexistuje instituce, která by se mohla postarat o potřeby dětí mladých rodin, kdy pracují nejen rodiče, ale i prarodiče, kteří je tak nemohou podporovat. Jedinou možností je tedy posílat děti do soukromých jeslí nebo si najmout hlídání. To si ovšem mohou dovolit pouze lépe situované rodiny.

A to jsem se ještě ani nedostala k propouštění těhotných žen ze zaměstnání, k tomu, že se rodičovská dovolená nebere jako skutečná práce, k obrovské finanční zátěži, kterou pro mladé rodiny představují náklady na zdravotní péči atd.

Můžete vysvětlit spojení mezi antisociálními politikami a rostoucím sexismem?

Na pozadí hluboké demografické krize, které naše země v současnosti čelí, se konzervativní hlasy stále více orientují na oslavování tradičních křesťanských hodnot. Čím dál více a hlasitěji slýcháme, že rolí žen je plodit děti, zůstat doma a pečovat o rodinu. Tento způsob uvažování klade veškerou zodpovědnost za nízkou porodnost na ženy. Implikuje, že bezdětnost je pouze jejich chyba zapříčiněná emancipací.

V politickém klimatu, kdy jsou sociální témata akcentována jen velmi slabě, je nejčastější odpovědí rodin vystavených obrovskému sociálnímu tlaku, změna přístupu k jejich vlastním odrostlým dětem, kdy se na místo usilování o jejich štěstí přiklánějí ke „společenskému" požadavku na uzavření sňatku a plození dětíČasto se zde ženám říká, že je to jejich chyba, že nemají rodiny, protože příliš pracují, příliš se vzdělávají nebo se příliš starají samy o sebe. Zkrátka, je to vaše chyba! Tato mobilizace sexismu a ponižování, předkládaná jako láska a péče, bere možnost mluvit o nelidských materiálních podmínkách, kterým mladé páry, od kterých se očekává založení rodiny, čelí. A nemožnost a neochota mít děti se tu prezentuje jako otázka osobní volby, která může být usměrněna sekýrováním a naléháním na páry ze strany rodičů a širší rodiny.

Ale představme si tradiční patriarchální rodinu v Bulharsku, očividně tolik kýženou. Můžeme předpokládat, že muž dokáže při současné úrovni mezd zaopatřit rodinu zcela sám? Těžko. A k tomu svět byznysu, požadující po ženách návrat do ekonomiky. Tak co nás tedy čeká? Ženy budou pokračovat ve svém zaměstnání, za což budou současně odsuzovány, což se pravděpodobně odrazí na jejich mzdách. A podhodnocená práce je zaměstnavateli samozřejmě vždy vítaná. Ženy tedy budou čím dál tím více závislé na muži a rodině.

Čelíme tak klasické situaci, kdy sociální stát je ještě více demontován mobilizací rasismu a sexismu. Ze současného prohlubování nerovnosti a útlaku tak profituje především byznys.

Proč zmiňujete náboženství jako téma, skrze které se v Bulharsku může rozvíjet feminismus?

Populární rčení říká, že Bulhaři jsou bezvěrci. Je to škodlivé klišé, které nám nedovolí vidět velmi závažné problémy. Za prvé skutečnost, že bulharské národovectví je spojeno s ortodoxní církví. A za druhé, tento rok jsme byli svědky hysterie kolem Úmluvy Rady Evropy o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí, kdy církev úspěšně ovlivňovala názor veřejnosti a byla politicky efektivní. Proč? Moje odpověď zní: protože náboženství bylo schopno obsadit místo, které vzniklo neustálým omíláním a trváním na morálce a morální čistotě v politice. To je velmi oblíbená rétorika, zaznívající především z liberálních pozic, která tvrdí, že pokud budeme mít morální politiky, všechno se v dobré obrátí, že „zlodějina ustane", jakmile budou nemorální a zkorumpovaní politici nahrazeni morálními, nebo potrestáni

spolehlivým soudnictvím. Převládající antikorupční diskurz nejen zvýrazňuje morálku, ale také brání možnost kritizovat kapitalismus a ekonomiku v Bulharsku. Hlavní bod, který chci zdůraznit je, že tento rok jsme viděli převzetí tématu „morální čistoty" náboženstvím, zatímco sekulárnější liberální diskurz na soudnictví ztratil na síle, třeba že byl tím, co umožnilo invazi náboženství zpátky do politiky.

Na druhou stranu, v debatách kolem Istanbulské úmluvy jsem viděla mnoho významných veřejných osobností, které náhle shledaly velice důležitým prezentovat se jako nábožensky založené. Mohly by říkat „Jsem velmi náboženský, ale i tak podporuji Istanbulskou úmluvu... " a tak dále. Jak k tomu došlo, že nábožnost najednou začala být důležitým měřítkem? Tito mluvčí se ve skutečnosti chtěli nechat vidět jako morálně neposkvrněné. V situaci, kdy jsou konzervativci posedlí morálním a sexuálním úpadkem bulharského národa, se tento způsob sebeprezentace stává velmi důležitým a je očividně vnímán coby kapitál použitelný v kontextu politického boje. A tak náboženství získává na své důležitosti.

Co chci říci je to, že vzhledem k těmto okolnostem je načase, abychom začali náboženství vnímat jako jeden z důležitých faktorů bulharské politiky. Doufám ve vývoj vnitřní opozice vůči církvi, která by mohla být částí feministického hnutí v Bulharsku. K tomuto bych chtěla zmínit, v souvislosti nedávnými debatami kolem přijetí Istanbulské úmluvy v České republice, ženu, která u vás rozjela kampaň inspirovanou aktivistickou skupinou Femen. Je nábožensky založená, ale tvrdí, že se cítí církví odmítnutá, kvůli své pozici vůči Úmluvě. Chtěla bych vědět, proč nejsme svědky podobného vývoje také v Bulharsku. Možná ještě budeme? Já v to doufám.

Když to zmiňujete, jak vidíte potenciální vývoj #metoo hnutí? Dosud jste zmiňovala hnutí zaměřená na témata, která budí emoce a vztek. Ale je důležité zvážit čistě praktickou otázku, jak v tomto ohledu postupovat.

Ve svém Facebookovém statusu jsem kvůli medializaci použila hashtag #MeTooBG. Pravdou je, že dávám přednost tagu # [#NejsiSama], protože je to starší tag používaný ženami přeživšími násilí a také jako projev solidarity s nimi. Na druhou stranu si nemyslím, že jsme v situaci, kdy můžeme otvírat debatu jako je ta v USA bez toho, aniž bychom slyšeli, jak dominující hlas hlasu sexismu nadále přehlušuje, rostoucí nespokojenost ze strany žen. V Bulharsku jsme na startovní čáře – násilí na ženách můžeme bez problémů diskutovat vlastně jen tehdy, jedná-li se o násilí fyzické. Na druhou stranu zároveň doufám, že je možné přesvědčit naši společnost, že genderově podmíněné násilí existuje, což může následně vést také k tomu, že stát uzná existenci sexisticky motivovaných zločinů. V návrhu na změnu trestního zákona předloženém GERBem byl tento faktor opomenut, což znamená, že s existencí sexismu naše legislativa vůbec nepočítá a tedy je proti tomu nutno protestovat. Je tudíž důležité, aby byly strašlivé statistiky kombinovány s konkrétními příběhy, díky čemuž může každý porozumět, jak vážný problém to pro ženy v naší společnosti představuje. Proto voláme po tom, aby ženy ke svému vyjádření využily jakýchkoliv dostupných prostředků. Jak jsem mohla poznat, mnoho z nich vůbec nepoužívá sociální sítě a některé ani nemají přístup na internet. Vhodným politickým nástrojem však někdy může být i obyčejný rozhovor. Dokud není politická vůle k prevenci násilí na ženách skrze vzdělávání, musíme na ní pracovat cestou zdola, pomocí rozhovorů. To je svého druhu edukace.

Co následovalo po vaší výzvě zveřejněné na sociálních médiích, aby ženy začaly mluvit o sexuálním násilí, které zažily?

Zde se můžu podělit o alespoň nějaké dobré zprávy. To co následovalo, byla neuvěřitelná ukázka solidarity. Nikdy jsem si nemyslela, že se setkám s takovou solidaritou! Celý následující týden jsem strávila v nekonečných hovorech s ženami, které mne doslova objímaly. Některé jsem ani neznala. A také mnoho mužů mi vyjadřovalo svou podporu. To říkám, abych podtrhla, že se nejedná o uměle vytvořenou válku pohlaví, ale o opozici vůči převládajícímu konzervativním klimatu nastolenému krajní pravicí. Žádná taková věc neexistuje. Mnozí muži jsou feministé a pro ně je takový přístup k ženám neakceptovatelný a hrozný. Další věc, co pravděpodobně hrála roli, byl fakt, že jsem skutečná osoba, ke které se lidé mohou vztáhnout a identifikovat se s ní. Kromě obvyklých útoků jsem viděla také to, kolik lidí bylo mým příběhem naprosto šokováno a rozhodlo se za mne postavit. To byl neuvěřitelný obvyklé útoky na internetu, viděl a věděla jsem, že mnoho lidí tím bylo naprosto šokováno a bojovali za mne. To bylo něco neuvěřitelného.

Byli pohnutí, to je dobré. Ale sdíleli vaši myšlenku přetavit tuto vlnu zájmu ve společenské hnutí?

Ano, jsem si jistá, že jsme svědky vzniku takového hnutí, protože je v tomto směru potřeba vykonat mnoho práce a že hněv i nadále kypí. Je strašné, že během tohoto rozhovoru, byla o život připravena další žena – Darina Ministerska. Doufám, že v pondělí 26. listopadu se na Orlovském náměstí sejde mnoho lidí, aby protestovali proti násilí na ženách. Jsem si také jistá, že zde proběhnou i velké feministické pochody, jako ty v Polsku.

http://www.criticatac.ro/lefteast/lea-vajsova-feminist-movement-unfolding-bulgaria/

ŽENY A MUŽI SPOLEČNĚ

SPOLEČNĚ PROTI SEXISMU

ŽIVOT V ČASE POPULISMU

DIANA YOUNG

Život v čase populismu: socialismus, kapitalismus a historický subjekt

Je pro mě lehké sympatizovat s Chantal Mouffe. Žena po sedmdesátce, pracující filosofka, kterou můžete vidět na čele francouzských a španělských demonstrací přinášejíc intelektuální základ populistickým hnutím Podemos a La France Insoumise Jeana-Luca Mélenchona. Kéž bychom všichni dokázali být takto politicky angažovaní. Na druhou stranu je mi zatěžko souhlasit s Chantal Mouffe a její konstrukcí levicového populismu. Tento článek by měl být příspěvkem do diskuse o jejím díle, tak jak ho já chápu, přičemž přináší otázky k některým jeho oblastem, které považuji za problematické.

Poslední práce Chantal Mouffe s názvem Směrem k levicovému populismu (Towards a Left Populism, 2018) je kratičkou knížkou. Ti, kteří dobře znají témata, kterými se Mouffe zabývá, v ní rozeznají některé staré známé myšlenky, pro ostatní představuje kniha dobrý úvod do díla nepochybně důležité současné politické myslitelky. Podle Mouffe žijeme v ‚čase populismu', kdy demokracii obnovíme pouze za předpokladu, že levice radikálně demokratickým populismem porazí pravicový populismus s jeho proto-autoritářskými tendencemi. Po finanční krizi roku 2008 Mouffe zjevně ztratila víru v sociálně demokratické strany jako možné nositele radikální demokracie, jelikož tyto středo-levicové strany byly samy účastny neoliberální politiky škrtů. Právě období po roce 2008 označuje za ‚čas populismu' a cíl je pro ni v roce 2018 ‚vymezení hranice mezi lidmi a oligarchií'. Hegemonii neoliberalismu přerušila finanční krize roku 2008, která zpochybnila celé tehdy platné společenské uspořádání a otevřela prostor anti-systémovým hnutím z obou stran pravo-levého politického spektra. Hlavní teze Mouffe spočívá v přesvědčení, že úspěch pravicového populismu by neměl vést levici k přibližování se středu, nýbrž k nabídnutí levicově populistické alternativy. Pokud demokracie závisí na participaci občanů, pak přeci velmi záleží na tom, jak lidi přesvědčit k vlastnímu zapojení. Zaměřením na aspekt zaujetí nás Mouffe vyvádí z bratrovražedných debat o levicové politice směrem k praxi, na místo, čeho dosáhnout, se totiž ptá, jak toho dosáhnout. A vzhledem k tomu, že afektivní zaujetí pro politiku funguje odlišně v závislosti na čase a prostoru, každá politická jednotka potřebuje svou speciální platformu, k jejímuž naplnění můžou směřovat právě dobře vymezené populistické strany.

Teď je zjevně pro takové strany ten správný čas. Alespoň podle Mouffe a jejího burcujícího výkřiku v podobě Towards a Left Populism. Ale její projekt levicového populismu byl stvořen již o mnoho let dříve a jeho počátky můžeme sledovat až někam k roku 1985 a sice knize Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics, kterou napsala se svým tehdejším manželem Ernestem Laclau. Ideovým návratem k této práci Mouffe opakuje svůj požadavek odmítnutí ‚třídního esencialismu' a potřeby chápat boje proti různým formám dominance jako více podob téhož. Autorka tak redefinuje socialistický projekt skrze ‚radikalizaci demokracie'. V jejích očích socialismus spočívá v ‚rovnocenném spojení' artikulace požadavků pracující třídy a nových hnutí ve snaze vybudovat společnou vůli vytvářející…"širokou hegemoni"i. Přeformulováním levicového projektu skrze „radikální a pluralitní demokracii…pak nacházíme principiálně podobné emancipační boje v realitě rozličných společenských aktérů a jejich konkrétních zápasů".

Jde tedy o starý recept v novém hávu, nebo pronikavou analýzu dnešní krize? Podle mého názoru spíše o to první. Vraťme se na chvíli zpět do roku 1985, jakkoli shrnout do pár řádků jedno zásadní dílo postmarxistické teorie je svého druhu bezpráví. Každopádně, primárním cílem Laclau a Mouffe bylo nabídnout alternativní vůdčí diskurs, který by přinesl sociální změnu. Taková změna pro ně není deterministická, jelikož není nevyhnutelná. Zároveň je tato změna pluralitní a nemá jediného privilegovaného politického nositele (jako například pracující třídu), protože takové schéma by nedokázalo mobilizovat dostatek lidí. A konečně zatřetí, změna vyžaduje diskurs artikulující strategické cíle a interpretující mocenské vztahy a nerovnosti jako útlak. Zásadním problémem se stává konstrukce sociálního antagonismu, který by pomohl mobilizovat vícero společenských skupin a odstartovat společenskou změnu. Nezbytné je nalézt takový ‚příběh', který zmobilizuje sociální skupiny pod jednou společnou zástavou. Pro Laclau a Mouffe vytváří onen potřebný antagonismus diskurs svobody a rovnosti. Úspěšná sociální hnutí jsou pro ně ta, která konstruují svůj projev na bázi existujících společenských nerovností a také schopnosti pružně se přesunout od třídního konfliktu k jiným oblastem nerovností. Sociální hnutí se musí adaptovat na měnící se společenskou realitu a sjednotit vícero různých společenských skupin, nikoli jenom mobilizovat pracující třídu. Nezbytné je rovněž nabídnout funkční alternativy rekonstrukce společnosti a načrtnout, jak by taková rekonstruovaná společnost mohla vypadat. V neposlední řadě musí úspěšné společenské hnutí zajistit

uznání rovnocennosti oněch rozličných bojů.

Zdá se to jednoduché, že? Co se ovšem mezitím stalo s kapitalismem? Odpověď můžeme hledat například již v dobové odpovědi Ellen Meiksins Wood na práci Laclau a Mouffe, a sice jejím Retreat from Class: the new ‚true' socialism z roku 1986. Autorka v této své práci sleduje osu vývoje od althusseriánského marxismu k post-strukturalismu Laclau a Mouffe a ukazuje některé nedostatky jejich plánu. Zejména jde o jejich chápání kapitalismu, které Wood popisuje jako dechberoucí dezinterpretaci Marxe. Na prvním místě ji šokuje, že Laclou a Mouffe připisují Marxovi názor, že výrobní síly jsou ‚neutrální' a jejich rozvoj ‚neutrálním' procesem a že proletariát představuje pouhý odraz tohoto fundamentálně technologického procesu rozvoje v opozici mezi sebou a buržoazií (motiv třídního vykořisťování tento výklad zcela pomíjí). Není však přeci, připomíná Wood, první premisou historického materialismu, že materiální produkce je společenskou záležitostí?

Jinými slovy, Laclau a Mouffe oddělili politiku a ekonomii tvrzením, že neexistují žádné skutečné materiální zájmy, nýbrž pouze ‚diskurzivně vytvářené představy' o nich. Pracující třídu bychom potom museli chápat jako soubor lidí, kteří pracují, spíše než jako ty, kteří zažívají vykořisťování v rámci kapitalistické výroby. Na základě tohoto uvažování nabízí Laclau a Mouffe místo pracující třídy neurčitý ‚pluralitní subjekt', jakousi ‚lidovou' sílu tvořenou lidmi s vícero společenskými identitami, či dokonce zcela bez takových identit. Kdo ovšem vytváří onen diskurz nesoucí iluzi materiálních zájmů? Podle Wood přikládají Laclau a Mouffe velký význam v konstituování společenského ‚subjektu' roli intelektuálů.

Když bychom tedy akceptovali rozdělení politiky a ekonomie a názor, že pracující třída a její boj proti kapitalistickému útlaku je pouze jedním z mnoha emancipačních diskurzů, mohli bychom se podívat na kýžený cíl Laclau a Mouffe -> radikální demokracii. Wood případně upozorňuje, že liberálně-demokratický diskurz (nehledě na to, jak progresivně může znít a jak moc si ho podřízené třídy často přivlastnily) stále slouží především třídním zájmům kapitálu, a to popíráním vztahu podřízeného a nadřízeného, na kterém spočívá kapitalistická moc, a ohraničením sféry, kde může jednat síla lidu. Jinak řečeno, demokracie zůstává v kapitalismu kapitalistickou demokracií. Socialistické požadavky tak nejsou pouze prvky ‚vlastní demokratické revoluci', jsou utvářeny třídním konfliktem uvnitř kapitalistického ekonomického systému. Wood ve výsledku zavrhuje Laclau a Mouffe: ‚Nejedná se o žádnou analýzu současné společnosti a podmínek její transformace, jde prakticky o pouhý prázdný slovní trik, jakousi magickou mlhu.'

Nabízí se otázka, nakolik nám Laclau a Mouffe levicový populismus prezentují jako transformativní a revolucionářský. V konečném důsledku pro ně není zásadní socialismus jako takový, ale volební vítězství. Jakmile pochopíme, že logika jejich argumentů je volebně zaměřená, seznáme krátkozrakost jejich vize. Nic než volební strategie a aliance.

Co tedy s levicovým populismem? Především nejde o socialistickou strategii, jelikož ignoruje kapitalistický kontext a zavrhuje centrální pozici třídního boje. Je absurdní přehlížet fakt, že stát koncentruje veškerou moc ve společnosti a předpokládat neutrální bojiště. I vedení volebního boje, jakkoli jsou jeho dosažitelné cíle omezeny, musí být řízeno socialistickými záměry a konečnou snahou o zrušení společenských tříd. Předpokládejme tedy, že naším cílem je socialismus a vymýcení třídního vykořisťování. Znamená to, že bychom se měli v našich analýzách soustředit na kapitalismus a nikoli na afektivní prezentační a řečové strategie. Až příliš často je kapitalismus pro svůj obrovský záběr přehlíženým fenoménem, který přesto potřebuje prodiskutovat. Například současné protesty za řešení změny klimatu musí být vedeny s vědomím, že evidentní příčinou globálního oteplování je povaha kapitalistické výroby. Samozřejmě, že socialisté musí být oddáni všem emancipačním bojům, ovšem s uznáním centrálnosti toho třídního. Jako trans žena prosazuji práva trans lidí. To ovšem souzní s generálním úkolem socialistů uvnitř kapitalistického kontextu, kterým je zrušení vykořisťovatelského systému, který je zdrojem tohoto (proti trans lidem namířeného) útlaku i mnoha jiných. Namísto populismu potřebují socialisté obnovit propojení politiky a ekonomie a vytvořit jednotný front utlačovaných.

Literatura:

Inigo Errejon Galvan and Chantal Mouffe, Podemos: In the name of the People (2016)

Ernesto Laclau, On Populist Reason (2005)

Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics (1985)

Chantal Mouffe, The Return of the Political (1993)

Chantal Mouffe, For a Left Populism (2018)

Ellen Meiksins Wood, The Retreat from Class: A New 'True' Socialism (1986)

Ellen Meiksins Wood, 'Why Class Struggle is Central', Against the Current, Sept/Oct 1987.

Ellen Meiksins Wood, Democracy Against Capitalism: Renewing Historical Materialism (1995)

8. BŘEZEN VE ZNAMENÍ BOJE ZA SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST A PROTI VŠEM FORMÁM ÚTLAKU

MARTINA VEVERKOVÁ

Demonstraci k Mezinárodnímu dni žen svolala již podruhé Koalice 8. března, která sdružuje jak zavedené pražské radikálně levicové kolektivy, tak jednotlivce, zejména z řad v Praze žijících mladých ekonomických migrantek, pro které představuje možnost, jak být politicky aktivní ve feministickém hnutí i mimo zemi, odkud pocházejí. Právě mezinárodní charakter této skupiny přináší širší perspektivu témat feministického hnutí, než jsme v České republice zvyklí – a to od pracovní migrace týkající se států těžce stižených ekonomickou krizí, přes odpor proti ultrakonzervativním tendencím v Polsku až po početné vraždy žen v Mexiku.

Jako téma demonstrace bylo vybráno heslo „Feminists united fighting all oppression" [Feministky a feministé společně proti všem formám útlaku], které dává najevo, že boj za rovnost žen není izolovaný, ale že je pevnou součástí boje za sociálně spravedlivou společnost a proti mocenským strukturám, které útlak vytvářejí. V manifestu, který byl na akci představen, se skupina přihlásila např. k prevenci násilí na ženách, neomezeným reprodukčním právům, možnosti svobodně vyjadřovat svou genderovou a sexuální identitu, ale také k tomu, že možnost migrace by měla být považována za základní lidské právo, nebo k tomu, že je nutné ukončit bezmezné vykořisťování zvířat pro živočišnou produkci a bezohledné drancování přírody, které vede ke klimatické změně. Zazněla i myšlenka, že ve prospěch spravedlivé a inkluzivní společnosti se chceme vzdát i svých vlastních privilegií, vyplývajících z našeho postavení mladých

vzdělaných žen žijících v bohatších částech světa.

Demonstranti se shromáždili v pátek 8. března odpoledne na Náměstí Republiky, kde zazněly první projevy a také se uskutečnila ekofeministická taneční performance. Následně se za zvuků samba bandu shromáždění vydalo na pochod po trase, která dokázala, že Koalice 8. března má nejen silně internacionalistický charakter, ale odkazuje se také k lokálnímu ženskému hnutí 19. a první části 20. století. Již úvodní projevy připomněly, že letos uplyne sto let od zavedení všeobecného volebního práva pro ženy v tehdejším Československu. Místa, jimiž původ procházel, byla spojena s bojovnicemi českého ženského hnutí – např. Miladou Horákovou, Eliškou Krásnohorskou, Karolínou Světlou, nebo Boženou Němcovou. Členky skupiny také ještě před 8. březnem ozdobily i další místa v Praze samolepkami, které připomínaly i ženy méně slavných jmen – např. Marii Schmolkovou, bojovnici proti nacismu a zachránkyni židovských uprchlíků, Boženu Vikovou-Kunětickou, která bylav roce 1912 jako první žena zvolena do Českého zemského sněmu, nebo také již neexistující kluby a bary spjaté s queer a lesbickým hnutím. Místa tak aspoň nakrátko mohla vyprávět „Herstory“, tedy dějiny z feministické perspektivy.

Celý průvod směřoval přes Václavské náměstí do Ječné ulice, a odtamtud dále směrem na nábřeží až k ostrovu Žofín, kde zazněla druhá část plánovaných projevů. Účastníci pochodu byli také potěšeni tím, že mnozí kolemjdoucí, ale také zaměstnanci obchodů a rezidenti vyjadřovali své sympatie a podporu. I když akce tematizovala závažné společenské problémy, měla v sobě také radostnou energii a silnou vzájemnou podporu, kdy byla skandována hesla k mnoha tématům, která spontánně přinášeli různí účastníci a účastnice pochodu. Účast byla odhadována na více než 500 lidí, což z této akce dělá největší feministickou demonstraci poslední doby.

Tento úspěch upevnil fungování Koalice 8. března jakožto aktivního mezinárodního feministického kolektivu, který přináší do českého prostředí nový typ feministického diskursu, na který tu zatím nejsme zvyklí. Na další akce Koalice 8. března se tedy můžeme těšit dříve, než napřesrok.

SOLIDARITA
VYDÁVÁ SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA
WWW.SOCSOL.CZ

Registrační číslo Ministerstva kultury ČR: E 20370
Redakční e-mail: redakce@socsol.cz
Předplatitelský e-mail: predplatne@socsol.cz
Doručovací adresa: Socialistická solidarita,
P.O. Box 469, 111 21, Praha 1

ŠÉFREDAKTOR:
Martin Šaffek

REDAKČNÍ RADA
Mina Baginová, Vojtěch Jandera, Jan Májíček, Kryštof Neřold, Vojtěch Roček, Martina Veverková

SAZBA:
Martin Šaffek

Foto na titulní straně Petr Zewlakk Vrabec

PRODEJNÍ MÍSTA ČASOPISU:

kavárna Praha
Husova 18, Brno

Kavárna Tři Ocásci
Třída Kpt. Jaroše 18, Brno

Galerie TIC
Radnická 4, Brno

Kamenný obchod
Fair&bio,
Sokolovská 29, Praha 8

Galerie Tranzitdisplay
Ditrichova 9, Praha 2

klub Brácha na triku
Oldřichova 40, Praha 2

Mint shop
Slezská 15 Praha 2

ČASOPIS SOLIDARITA JE NEVÝDĚLEČNÉ PERIODIKUM. UTRŽENÉ PENÍZE JSOU INVESTOVÁNY ZPĚT DO NÁKLADU NÁSLEDUJÍCÍHO ČÍSLA.

ZA ČÍM STOJÍME

IRACIONÁLNÍ A ABSURDNÍ SYSTÉM

Globální kapitalismus je systém nerovností, ve kterém chudí chudnou a bohatí bohatnou. Stamiliony hladoví a umírají na snadno léčitelné nemoci, zatímco je technologicky možný důstojný život pro všechny. Systém upírá drtivé většině možnost rozvíjet své tvůrčí schopnosti a degraduje ji na úroveň stroje. Lidé jsou nuceni pracovat déle a na více úvazků, zatímco nezaměstnanost stále roste a uvrhuje další masy do chudoby a nejistoty. V kapitalismu vznikají války o suroviny a trhy, jsou drancovány přírodní zdroje, likvidována kulturní rozmanitost. Ačkoli jsou veškeré hodnoty tvořeny lidskou prací, kontrolu nad jejich distribucí má kapitál. Kapitalismus spočívá v honbě za ziskem na úkor lidských potřeb. Je to iracionální a absurdní systém.

ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Jako alternativu ke kapitalismu nabízíme systém, který nazýváme socialismem zdola. Jedná se o systém samosprávných rad, jež rozhodují o politických i ekonomických otázkách. Demokracie zde není omezena na hlasování jednou za čtyři roky. Ale proniká dennodenně všemi oblastmi života společnosti. To umožňuje začít vytvářet společnost bez nezaměstnanosti, bez chudoby, bez útlaku.

Naprosto odmítáme režimy bývalého východního bloku ČSSR, SSR, ale také v Číně, na Kubě atd. Považujeme je za tzv. státněkapitalistické režimy. Jestliže dnešní kapitalismus je typický mocí nadnárodních korporací a jim poplatných parlamentů, měla tehdy veškerou ekonomickou a politickou moc třída stranické byrokracie. Hlásíme se k tradici levicové opozice vůči těmto režimům.

Podporujeme zápasy námezdně pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení a všechny ostatní emancipační snahy. Nespoléháme ovšem na parlamentní politiku. Jen nezávislá aktivita pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací apod. může vést k systémové změně. Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození.

SOLIDARITA

Úsilí o socialismus zdola je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími, nezaměstnanými a utlačovanými v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví neprivilegované obyvatele různých zemí, různé národnosti, různé barvy pleti, různého pohlaví, sexuální orientace, náboženství či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu a xenofobii; proti islamofobii, nesnášenlivosti vůči Romům apod. Bojujeme za úplnou politickou, ekonomickou a sociální rovnost žen a mužů, vystupujeme proti diskriminaci na základě sexuální orientace. Fašismus a nacismus považujeme za zásadní hrozby všem dosaženým demokratickým a sociálním právům. Ačkoli jejich hesla často znějí antikapitalisticky, ve skutečnosti jsou fašismus a nacismus pokračováním kapitalismu, jen jinými prostředky. V dobách krize jsou tyto politické hrozby zvláště aktuální.

REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Kapitalistický systém vytvořil vysoce organizované instituce včetně státu, které kontrolují bohatí, média a represivní složky. Abychom čelili moci těchto institucí, musíme se sami organizovat. Chceme být zárodkem revoluční strany, která bude spojovat aktivisty různých hnutí a pracující třídy. Na rozdíl od parlamentních stran pro ni bude účast ve volbách jen prostředkem, jak dále šířit myšlenky svobody, rovnosti a solidarity. Tato revoluční organizace může zásadně přispět k tomu, aby emancipační hnutí sílila, a podílet se na rozvíjení myšlenek a strategií, které povedou k překonání kapitalismu.

SOCSOL V SOCIÁLNÍM HNUTÍ

1998

Rasisty je zavražděn zahraniční student. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. Přelepují volební billboardy republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu nesedí fašisté.

2000

V Praze se připravuje velký sjezd finančníků z MMF. Ti se významnou měrou podílejí na sociální a ekologické devastaci světa. Chystá se protestní demonstrace a kontrasummit. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG). Protesty jsou velkým úspěchem alterglobalizačního hnutí. Na demonstraci se sjede 15 000 lidí, finančníci končí o den dříve.

2002

Ve Florencii se koná první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový protest proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická organizace pořádá na fórum výpravu. Organizujeme také početné výpravy z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003

Bush útočí na Irák. SocSol inspiruje vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi. I lidé v ČR se tak zapojí do největší světové protiválečné demonstrace v dějinách. 15. 2. 2003 protestuje 15 milionu lidí.

2006

Plánuje se vybudování raketové základny v ČR. Vzniká Iniciativa Ne základnám. Ta sdružuje více než čtyřicet organizací, pořádá debaty, happeningy a demonstrace. U vzniku však byly organizace pouze tři, mj. SocSol. Stavba základny je nakonec zastavena, což znamená velké vítězství demokracie v ČR a posílení hnutí proti globálnímu kapitalismu.

2010

Pravicová vláda ODS, TOP a Věcí veřejných chystá drastické škrty v sociální sféře. Postihnout mají především ty nejchudší. V srpnu se dává dohromady ProAlt – iniciativa pro kritiku reforem a na podporu alternativ. Jedná se o dosud nejpestřejší a nejširší levicovou platformu v ČR. Je v centru aktivistického odporu proti reformám, spolupracuje s odbory a organizuje tisícové demonstrace. Socialistická Solidarita se jako jediná radikálně levicová skupina v ČR do ProAltu zapojuje od samého počátku.

2011

SocSol stojí u vzniku iniciativy Za svobodné vysoké školy, která na jaře organizuje dosud největší studentské protesty od roku 1989. Deset tisíc studentů pochoduje Prahou v rámci tzv. Týdne neklidu. Do něj se zapojí další tisíce studentů po celé republice a organizují happeningy, přednášky a debaty. Plánované vysokoškolské reformy jsou zastaveny.

2012

Protesty proti pravicové vládě škrtů sílí. Členové SocSol se aktivně podílejí na vzniku platformy STOP VLÁDĚ. Ta spojí přes 50 odborových svazů, občanských iniciativ a zájmových sdružení. Uspořádá několik protestních akcí včetně více jak 100 000 demonstrace na Václavském náměstí. Ta se stane symbolem odporu proti neoliberálním reformám.

2013

Zvedá se další vlna protiromských pochodů, v některých případech se rozvíjejí v pouliční násilí. Aktivisté SocSol pomáhají s organizací protiakcí. Díky blokádám neonacistických pochodů se daří držet davy „slušných Čechů“ mimo romská sídliště.

2014

V druhé polovině roku začínají stále více proudit informace o dojednávaných smlouvách TTIP a CETA. SocSol se zapojuje do společné platformy STOP TTIP CZ, která začne pořádat semináře, konference a debaty o TTIP a uspořádá také první demonstraci proti oběma smlouvám.

2015

Především v souvislosti s katastrofální humanitární situací v Sýrii a Iráku přichází do Evropy vlna uprchlíků z této oblasti. Českou republikou se přelévá vlna islamofobie, aktivitu začínají rozvíjet rozličné rasistické a fašistické spolky. Autentická levice včetně SocSol organizuje protidemonstrace, jako koordinační platforma vzniká Zleva proti xenofobii.

NÁŠ BOJ POKRAČUJE.
PŘIDEJTE SE K NÁM!

PRODEJNÍ MÍSTA ČASOPISU:

KAVÁRNA PRAHA HUSOVA 18 BRNO

KAVÁRNA TŘI OCÁSCI TŘÍDA KPT. JAROŠE 18 BRNO

GALERIE TIC RADNICKÁ 4 BRNO

KAMENNÝ OBCHOD FAIR&BIO SOKOLOVSKÁ 29 PRAHA 8

GALERIE TRANZITDISPLAY DITRICHOVA 9 PRAHA 2

KLUB BRÁCHA NA TRIKU OLDŘICHOVA 40 PRAHA 2

MINT SHOP SLEZSKÁ 15 PRAHA 2